

čebele in jih primerjali z italijansko (*Apis mellifera ligustica*) in buckfaško čebelo. Prav tako so čebelarjem pri osnovni odbiri lahko v pomoč tudi terenski svetovalci JSSČ, ki jih čebelarji lahko pokličejo po telefonu.

Način prijave čebelarjev v PRO

Čebelarji, ki se bodo želeli vključiti v Priznano rejsko organizacijo, bodo to lahko naredili na občnem zboru s podpisom pristopne izjave ali tako, da bodo prijavnico poiskali na spletni strani ČZS, jo izpolnili in posredovali na sedež PRO. S pristopom se čebelar zaveže, da bo v svojem čebelarstvu izvajal osnovno odbiro in da bo v obdobju petih let najmanj dvakrat poklical terenskega preglednika, s katerim

bosta skupaj pregledala čebelarstvo in izpolnila vprašalnik o osnovni odbiri.

Sklep

Osnovna odbira je naravnana samo na eno lastnost, zato je njeno izvajanje dokaj preprosto. Čebelarjem ne predpisuje panjskih listov niti jim ne nalaga dodatnega dela z izpolnjevanjem drugih obrazcev. Prav tako ne uvaja strogih nadzorov, temveč v spremljanje odbire vključuje terenske preglednike. Želja PRO in DPO je, da se v izvajanje rejskega programa vključi čim več čebelarjev, saj bodo na ta način pokazali, da se zavedajo pomena ohranitve kranjske čebele, tako da bodo v svojem čebelarstvu aktivno ohranjali kranjsko čebelo. ■

Kako kontrolirati in zmanjševati razvoj varoj?

Vlado Auguštin*

Varoja je zajedavec čebelje zalege. Največji del leta prebije v pokriti zalegi, kjer se tudi razmnožuje. Ko odrasle varoje opazimo na čebelah, je čebelja družina že zelo napadena.

V čebelji družini s pokrito zalego se njihovo število vsak mesec podvoji. Spomladi, ko je v čebelji družini veliko več čebelje zalege kot spolno zrelih in reproduktivno sposobnih varoj, to ni večja težava. To razmerje pa se hitro spremeni v korist varoj konec junija. Tedaj se začne število izleženih pršic povečevati, količina čebelje zalege pa zmanjševati. To ima katastrofalne posledice za vzrejo zimskih čebel, saj so te že v razvojni stopnji ličinke toliko poškodovane, da se izlegajo z zmanjšanimi zmoglostmi za normalno prezimovanje. Za čebelarja je vse navedeno razlog za stalen nadzor nad stopnjo napadenosti čebeljih družin z varojami in s tem tudi za načrtovanje ukrepov za njeno zatiranje.

S stalnimi ukrepi proti varojam lahko preprečimo invazijo varoj in ohranimo čebelje družine v polni moči. Ti ukrepi so:

- večkratno izrezovanje trotovine,
- redna izdelava narejencev in izvajanje drugih apitehničnih ukrepov,
- natančno preverjanje napadenosti z varojami,
- poletno zatiranje varoj,
- jesenska kontrola in zatiranje varoj,
- končno zimsko zatiranje.

Ta seznam ukrepov za večino območja Slovenije zadostuje za uspešen boj s temi zajedavci.

Izrezovanje trotovine

Ker se razvojni cikel varoj časovno ujema z razvojem trotov, se ta najraje razvija in razmnožuje v trotovski zalegi. Prav to nam daje možnost, da ji nastavimo past v obliki gradilnega satnika. Tega naredimo tako, da navadni satnik z leseno letvico po sredini bodisi pokončno bodisi po dolgem pregradimo na dva dela. Za gradilni satnik lahko uporabimo tudi celoten prazen satnik, ki ga primerno označimo in že ob začetku prve spomladanske paše vstavimo v čebelji panj ob rob gnezda, poleg sata s čebeljo zalego. Čebele bodo prazen prostor v satniku zapolnile s trotovskim satjem, matica pa ga bo hitro zalegla. Ko so celice trotovske zalege pokrite, gradilni satnik odstranimo in zamenjamo z novim ali pa izrežemo pokrito trotovino.

Če uporabljamo ta način zatiranja varoj in gradilni satnik v čebelji družini do poletnega zatiranja uporabimo trikrat, število spolno razvitih varoj zmanjšamo za približno 50 odstotkov. Pri pregledu izrezane trotovske zalege lahko ugotovimo tudi število varoj z zalegi, saj je to dober kazalnik okuženosti čebelje družine z varojami.

Izdelava narejencev

Za izdelavo narejencev iz močnih gospodarskih čebeljih družin navadno odvezamo dva sata pokri-

* svetovalec JSSČ za tehnologijo

te zalege in s tem ohranjamo nadzor nad varojami. Teh nekaj več kot 20 odstotkov varoj, ki so v odvzeti pokriti zalegi, čebelarji pogosto podcenjujemo. Odvzeto zalego namreč čebelje družine hitro nadomeštuje, prav zaradi tega pa so bolj zdrave in vitalne. Vzrok za to so varoje, ki smo jih ob oblikovanju narejenca skupaj s sati pokrite zalege prenesli v nov čebelji panj.

V novem panju na vsako stran odvzete pokrite zalege dodamo medeni sat in satnico, ob sat s pokrito zalego pa dodamo že prej pripravljen matičnik. Sicer pa matičnike pridobimo iz pazljivo izbrane čebelje družine. Ko so čebelje družine v narejencu brez zalege, varoje zatiramo s sredstvi, ki v medu ne puščajo škodljivih ostankov.

Preverjanje napadenosti z varojo

Prvi pogoj za natančno preverjanje naravnega odpada varoj je ustrezen testni vložek z mrežo, ki prekriva celotno površino podnice. Za realnost ocene odpada varoj je najbolje, če odpadle varoje štejemo pri vsaki čebelji družini posebej. Spremljanje naravnega odpada varoj zgodaj spomladi od začetka zaleganja, poleti pred začetkom poletnega zatiranja varoj in jeseni po končanem poletnem zatiranju oz. pred zimskim zatiranjem varoj nam omogoča pravočasno in učinkovito zatiranje, preden bi se varoje tako razmnožile, da bi bila ogrožena razvoj in zdravje čebel.

Da bi lažje prešteli varoje med drobirjem na testnem vložku, jih štejemo enkrat na teden. Upoštevati moramo čas štetja naravnega odpada varoj in dopustno število naravno odpadlih varoj v posameznih letnih obdobjih:

- dopustno število naravno odpadlih varoj spomladi je do ena varoja na dan,
- dopustno število naravno odpadlih varoj pred začetkom poletnega zatiranja je do tri varoje na dan,
- dopustno število naravno odpadlih varoj jeseni pa je tri varoje na teden.

Če je naravno odpadlih varoj več od dovoljenih, jih je treba takoj zatirati.

Poletno zatiranje varoj

Za poletno zatiranje varoj uporabimo sredstva, ki v medu ne puščajo škodljivih ostankov. Na razpolago imamo mravljinčno kislino ali apiguard. Zatiranje varoj izvedemo takoj po zadnjem točenju medu in predhodni pripravi čebeljih družin, zato jim dodamo približno 2 l sladkorne raztopine (3 : 2) in tako vsaj delno omilimo šok, ki ga čebele doživijo ob odvzemu medu. Čebele bodo zaradi tega mirne, zaradi zaužite hrane bodo imele napete zadke, to pa bo povzročilo tistih varoj, ki so bile zaritih med obročki.

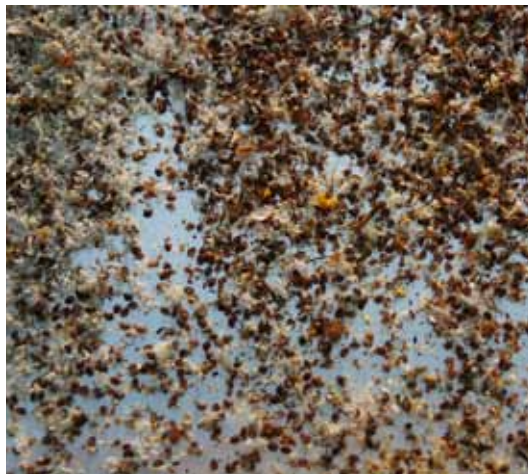

Foto: Franc Gosar

Rdeča preproga za "neslavne" čebelarje.

Mravljinčno kislino lahko uporabimo po metodi kratkotrajnega izhlapevanja oz. šokmetodi, če so dnevne temperature okoli 20 °C. Na vileda krpo nakapamo 15 ml 85-odstotne mravljinčne kisline, ki mora biti zelo ohlajena, in krpo položimo na vrh medišča AŽ-panja. Postopek ponovimo trikrat v 14 dneh. Pri uporabi apiguarda upoštevajmo navodila proizvajalca tega sredstva.

Po končanem ciklusu zatiranja varoj čebeljim družinam znova dodamo po 2 l sladkorne raztopine. Postopek ponovimo jeseni, če je število naravno odpadlih varoj večje od tri na teden, v nasprotnem pa lahko počakamo do končnega zimskega zatiranja varoj.

Zimsko zatiranje varoj

Cilj zimskega zatiranja varoj je zmanjšati število varoj na minimum (manj kot 50). Za zimsko zatiranje varoj uporabljamo oksalno kislino, vendar ta uničuje samo tiste varoje, ki so na čebelah. Prav zaradi tega je treba počakati, da se oktobra oziroma novembra izleže vsa zalega. Zadnja leta se zaradi podnebnih sprememb dogaja, da se prva pokrita zalega pojavi že decembra namesto sredi januarja. V takih primerih je treba zaradi boljše učinkovitosti oksalne kisline takšno zalego odstraniti iz čebelje družine. Za izvajanje navedenih metod potrebujemo odlično znanje o življenju varoj ter poznavanje vseh z varojami povezanih obrobni pojavov, ki vplivajo na razvoj čebelje družine in na pridelek medu. Spremljanje razvoja varoj v čebelji družini tako postaja enako pomembno kot spremljanje razvoja čebelje družine same. ■

Vir: Meglič, M., Auguštin, V. (2007): Varoja, čebela, čebelar. Čebelarska zveza Slovenije: Lukovica.